

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ, ДИСКУРСОЛОГІЇ, КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Марина Гарбар

ORCID: 0000-0003-3042-478X

Галина Навчук

ORCID: 0000-0002-1358-7619

Олег Хававчак

ORCID: 0000-0001-8242-3127

УДК 81'373.1

DOI: 10.31558/1815-3070.2024.48.5

ЛІНГВОПОЕТИКА НАУКОВОГО ДИСКУРСУ: АНАЛІЗ МОВНИХ ЗАСОБІВ ПОБУДОВИ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ

Питання лінгвістичної побудови наукових текстів є вкрай важливим для забезпечення ефективної комунікації науковців між собою, поширення результатів їх досліджень і популяризації отриманих знань серед молодого покоління. Метою цього дослідження є аналіз лінгвістичних засобів, які використовуються під час написання наукових праць. На основі комплексного аналізу масиву наукового доробку з різних дисциплін виявлено спільні лінгвістичні закономірності та варіації в науковому дискурсі. З'ясовано, що в наукових текстах для об'єктивного й точного викладу інформації часто використовують спеціалізовану термінологію, конструкції пасивного стану та складні синтаксичні структури для об'єктивного й точного викладу інформації. Отримані результати підтверджують подвійну роль мови в науковому дискурсі: як засобу передачі емпіричних результатів і як засобу конструювання наукового знання.

***Ключові слова:** лінгвістичний аналіз, наукова комунікація, жанрова специфіка наукових текстів, фрейми.*

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Лінгвопоетика наукового дискурсу охоплює вивчення та аналіз мовних засобів, за допомогою яких будуються, передаються й сприймаються наукові тексти. Цей напрям досліджень є важливим для вивчення того, як ефективно передаються наукові знання, як вони формуються і впливають на наукову спільноту та як їх можна зробити доступними для широкої аудиторії. У наукових текстах, зокрема статтях, монографіях, дисертаціях чи звітах, використовуються специфічні лінгвістичні стратегії для представлення нових ідей, аргументації гіпотез і встановлення достовірності результатів досліджень.

Проблемою є складна наукова мова, яка часто характеризується високим рівнем спеціалізації, насиченістю та формалізмом. Ці особливості, хоча й мають важливе значення для точності та ясності в конкретній галузі, можуть також створювати бар'єри для сприйняття й доступності. Науковці, викладачі та здобувачі освіти часто стикаються з проблемами при читанні наукових текстів, що може стати на заваді поширенню знань і розвитку самої науки. Знання лінгвопоетичних елементів наукового дискурсу, таких як термінологія, синтаксис, риторичні прийоми та жанрові конвенції, можуть допомогти в розробці інструментів та методів для покращення наукового письма й комунікації (Зінукова 2021).

Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що в епоху стрімкого наукового прогресу вміння ефективно комунікувати й повідомляти про результати своїх досліджень є більш важливим, ніж будь-коли. Наукові тексти є основним засобом, за допомогою якого відкриття поширюються, вивчаються та розвиваються. З огляду на це, підвищення ясності й доступності цих текстів може суттєво впливати на розвиток наукових знань та їхнє застосування в реальних ситуаціях.

Відповідно до того, як наукові дисципліни набувають дедалі більшого міждисциплінарного характеру, зростає потреба науковців у міждисциплінарній комунікації. Це вимагає знань щодо створення наукових текстів, які будуть зрозумілі не лише фахівцям, а й представникам суміжних галузей. Лінгвопоетичний аналіз може дати уявлення про те, як можна адаптувати мову для подолання цих дисциплінарних розбіжностей, сприяючи більш активній співпраці та поширенню інновацій.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Останніми роками одним із найпомітніших напрямів досліджень є вивчення жанрових особливостей наукового письма. Так, О. Маленко (Маленко 2021) детально розглядає риторичні структури наукових статей із різних дисциплін. Роботи науковиці наголошують на важливості жанрового розуміння для ефективною наукової комунікації, демонструючи, що різні галузі використовують численні риторичні прийоми й стратегії для досягнення своїх комунікативних цілей. Дослідження вченої дає важливу інформацію про правила, які формують наукове письмо, і пропонує практичні рекомендації для науковців, які прагнуть вдосконалити свої навички написання текстів.

Значний внесок у розробку обраної проблематики належить Н. Писарській М. Заверющенко, М. Лухиній (Писарська, Заверющенко, Лухіна 2023), вагома ідея «жанрового аналізу» яких стала визначальною в розумінні структури наукових текстів. У зазначеній роботі підкреслюється, що наукове письмо – це не лише питання представлення даних, але й стратегічне позиціонування дослідження в межах наявного масиву знань.

Взаємодія між лінгвістичним вибором і дисциплінарними традиціями також перебуває у фокусі уваги сучасних досліджень. О. Балацька, О. Куц, С. Педашев (Балацька, Куц, Педашев 2019) та Н. Гайдук, В. Хоровець (Гайдук, Хоровець 2023) вивчають, як повторювані лексико-граматичні патерни сприяють побудові наукових аргументів. Їхні результати доводять, що ці патерни є не лише дисциплінарно-специфічними, але й відображають епістемологічні та методологічні орієнтації різних галузей. Науковці наголошують на необхідності детального вивчення функціонування мови в різних наукових спільнотах.

Окрім того, важливим напрямом дослідження є визначення ролі метадискурсу в науковому письмі. Такі вчені, як І. Варнавська (Варнавська 2021) та О. Красовська, Л. Боть (Красовська, Боть 2021), з'ясували використання авторами метадискурсу для організації своїх текстів, зацікавлення читачів та управління потоком інформації. Їхні дослідження виявили низку метадискурсивних стратегій, які автори використовують для переконливості своїх аргументів,

підкреслення важливих моментів та формування власної позиції. Ці результати мають важливе значення для викладання наукового письма, оскільки переконують, що ефективне використання метадискурсу може підвищити зрозумілість текстів і залучення читачів.

Незважаючи на ці досягнення, у вивченні лінгвопоетики наукового дискурсу залишається кілька нерозв'язаних питань. Зокрема, йдеться про потребу в більш комплексних міждисциплінарних дослідженнях. Попри те, що науковці висвітлили дисциплінарні відмінності в науковому письмі, додаткової уваги вимагає з'ясування того, як ці відмінності виявляються в ширшому діапазоні галузей. Ця розбіжність обмежує можливості вивчення повного спектра лінгвістичних стратегій, що застосовуються в наукових текстах.

Ще одним нерозв'язаним питанням є вплив цифрової комунікації на науковий дискурс. Зі збільшенням кількості цифрових платформ для публікації та поширення наукових досліджень виникає потреба вивчення впливу нових способів комунікації на конструювання та сприйняття наукових текстів. У статті таких учених, як Н. Стратулат, В. Яслик (Стратулат, Яслик 2020), започатковано розгляд цієї проблеми, але для повного розуміння впливу цифрових медіа на практику наукового письма потрібні подальші дослідження.

Лінгвістичні виклики, з якими стикаються вчені, для яких англійська мова не є рідною, під час написання наукових текстів, залишаються важливою сферою для подальших досліджень. Хоча деякі роботи спрямовані на розв'язання цих проблем, існує потреба в більш цілеспрямованих наукових розвідках, у яких розроблятимуться практичні стратегії для підтримки цих науковців.

Метою дослідження є аналіз та висвітлення мовних засобів, включаючи лінгвопоетичні, що використовуються під час створення наукових текстів, з'ясування їхньої ролі в ефективній науковій комунікації та визначення шляхів покращення ясності й доступності.

Об'єкт дослідження – науковий дискурс, що міститься в академічних текстах, зокрема в наукових статтях, монографіях, дисертаціях, наукових доповідях і презентаціях.

Предмет дослідження – мовні засоби та стратегії, що використовуються для побудови наукових текстів з акцентом на їхніх лінгвопоетичних особливостях.

Методи. У процесі дослідження було використано такі методи: аналізу наукових досліджень, синтезу, наукової абстракції та узагальнення.

За допомогою методу аналізу наукових досліджень було здійснено огляд наявних сучасних наукових напрацювань з обраної проблематики. Здійснено синтез різних підходів до лінгвопоетичного аналізу, що дозволило поєднати теоретичні та практичні аспекти вивчення наукових текстів. Використання наукової абстракції дало змогу виокремити основні лінгвістичні категорії, що визначають поетичність наукового дискурсу. У результаті аналізу були узагальнені лінгвопоетичні засоби, що найбільш часто трапляються в наукових текстах різних галузей, з метою виявлення універсальних тенденцій.

Наукова новизна статті полягає в комплексному аналізі лінгвопоетичних засобів, які використовуються в науковому дискурсі, що дає змогу з'ясувати їхню роль у формуванні змістової та естетичної складових наукових текстів.

Теоретична цінність цього дослідження полягає в з'ясуванні значення лінгвістичного вибору для формування наукового дискурсу.

Практична цінність цього дослідження полягає в його застосуванні для покращення наукової комунікації в освітній сфері.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Науковий дискурс – це особлива форма комунікації, метою якої є передача складних ідей, гіпотез і результатів досліджень у формі зрозумілих, точних і систематичних висловлювань. Він охоплює великий спектр письмових та усних текстів, створених науковцями, дослідниками й викладачами з різних галузей знань. Концепція й специфіка наукового дискурсу пов'язані з його метою, аудиторією й структурою, які в сукупності визначають його особливий характер. У цьому контексті вивчення теоретичних засад лінгвопоетики наукового дискурсу передбачає дослідження взаємодії між мовними засобами та поетичною функцією мови в наукових текстах.

Науковий дискурс характеризується тим, що його метою є інформування обізнаної аудиторії щодо певних наукових явищ та переконання її у важливості й достовірності представлених результатів і висновків. Цей тип дискурсу дотримується жорстких норм і правил, які забезпечують точність, правдивість і відтворюваність інформації. Основними його рисами є точність, ясність, формальність і високий ступінь організованості. Ці ознаки відображаються в типовій структурі наукового тексту, яка зазвичай має такі частини, як вступ, методологія, результати та обговорення.

Основні принципи лінгвопоетики в застосуванні до наукового дискурсу стосуються використання мовних засобів для досягнення естетичних і риторичних ефектів. Лінгвопоетика як підгалузь стилістики досліджує можливості ефективного й творчого використання мови для посилення комунікативного впливу тексту. У науковому дискурсі це передбачає обережний відбір та розташування слів, фраз і синтаксичних конструкцій для спрощення сприйняття, підкреслення ключових моментів і зацікавлення аудиторії (Nedashkivska, Kushmar 2017).

Одним з основних принципів лінгвопоетики є рівновага між формальністю та доступністю. Наукові тексти мають зберігати формальний тон, щоб забезпечити довіру та авторитет, але водночас вони мають бути доступними для цільової аудиторії. Такий баланс досягається завдяки використанню технічної термінології, точних визначень і зрозумілих пояснень. Додатково можуть використовуватися метафори, аналогії та інші риторичні прийоми, щоб проілюструвати складні поняття й зробити зміст більш доступним для сприйняття.

Ще однією категорією є послідовність і зв'язність, які є важливими для логічного викладу й зрозумілості наукових текстів. Узгодженість стосується загальної єдності та послідовності тексту, тоді як когезія передбачає використання лінгвістичних засобів для зв'язку речень і абзаців. Когезійні засоби, такі як

сполучники, займенники та лексичні повтори, допомагають створювати зв'язки між ідеями, полегшуючи сприйняття тексту.

До основних мовних засобів наукових текстів належать наукова лексика, синтаксичні, риторичні, візуальні засоби.

Наукова лексика є вузькоспеціалізованою і часто містить жаргонізми, технічні терміни та специфічні слова. Такі лексичні одиниці мають важливе значення для точності та зрозумілості. Наприклад, такі терміни, як «*фотосинтез*», «*квантова механіка*» та «*епідеміологія*» передають специфічні значення, зрозумілі в межах природничої наукової спільноти.

У наукових текстах структура речень здебільшого складна й варіативна. Поширеними є безособові форми та пасивні конструкції, оскільки вони зміщують фокус із дослідника на саме дослідження, підкреслюючи об'єктивність. Наприклад, «*Експеримент проведено*», «*Експеримент був проведений дослідниками*» робиться акцент на експерименті, а не на дослідниках. До того ж у наукових текстах часто використовують номіналізації, тобто іменники, утворені від дієслів (наприклад, «*дослідження*» від «*досліджувати*»), щоб стиснути інформацію та створити більш офіційний тон (Юган 2021).

Риторичні прийоми, такі як метафори, аналогії та персоніфікації, іноді використовуються в науковому дискурсі для пояснення складних ідей. Наприклад, опис структури ДНК як «*подвійної спіралі*» створює візуальну аналогію, яка допомагає зрозуміти її форму. Так само персоніфікація вірусів як «*загарбників*» може допомогти краще пояснити їхню поведінку та вплив у доступній формі.

Візуальні елементи, як-от таблиці, графіки й діаграми, відіграють важливу роль у наукових текстах. Вони доповнюють вербальну інформацію й забезпечують чітке та стисле представлення даних, сприяючи тим самим їх кращому сприйняттю.

У таблиці 1 наведено типи мовних засобів, що використовуються в наукових текстах, а також приклади та їхнє призначення.

Таблиця 1

Типи мовних засобів, що використовуються в наукових текстах, а також приклади та їхнє призначення (Юган 2021)

Тип мовного засобу	Приклади	Призначення
Лексичні засоби	Фотосинтез, квантова механіка, епідеміологія	Забезпечують точність і ясність
Синтаксичні засоби	Пасивні конструкції, номіналізації	Підкреслюють об'єктивність і створюють офіційний тон
Риторичні засоби	Метафори (подвійна спіраль), аналогії (вірус як загарбник)	Ілюструють складні ідеї
Графічні засоби	Таблиці, графіки, діаграми	Забезпечують чітке та стисле представлення даних

До лексичних засобів наукових текстів належить як спеціальна, так і загальнонавчана лексика. Спеціальна лексика містить специфічні терміни, які передають точне значення в межах певної галузі дослідження. Такі терміни необхідні для точності та конкретності, оскільки вони усувають двозначність і гарантують, що зміст буде зрозумілий для тих, хто має необхідні базові знання. Наприклад, у галузі генетики такі терміни, як «алель», «генотип» і «фенотип», мають конкретні дефініції, що є важливим для чіткої комунікації.

Окрім спеціалізованих термінів, у наукових текстах використовується також загальна лексика, яка включає слова і фрази, що не є специфічними для якоїсь конкретної дисципліни, але необхідні для побудови послідовних і логічних аргументів. Ці слова зазвичай слугують для зв'язку спеціалізованих термінів і забезпечення контексту. Наприклад, такі слова, як «отже», «однак» і «окрім того», «до того ж» використовуються для зв'язку ідей і вказують на зв'язок між різними частинами тексту (Анпілогова 2024).

Морфологічні засоби в наукових текстах – це використання слівформ і структур для передачі значення. До них належить використання таких категорій, як число, рід і час.

Категорія числа має важливе значення в науковому тексті, оскільки допомагає визначити кількість та відмінності між одиничними та множинними об'єктами. Наприклад, «клітина» чи «клітини» вказує на те, чи йдеться в тексті про одну одиницю, чи про декілька, що може змінити інтерпретацію поданої інформації.

Гендер, хоч і менш помітний у наукових текстах українською мовою через відносно нейтральну природу мови, усе ж може бути доречним у певних контекстах, особливо в мовах, які мають граматичний рід. В українській мові використання гендерних займенників іноді можна помітити в історичних текстах або коли йдеться про певні усталені поняття, хоча сучасна наукова література прагне уникати непотрібних гендерних відмінностей, щоб зберегти нейтральність.

Час є ще однією важливою морфологічною категорією. Використання різних форм часу допомагає визначити часові межі дослідження. Теперішній час часто застосовується для констатації загальних істин або опису поточних умов (наприклад, «Розчин має унікальні властивості»), тоді як минулий час використовується для опису конкретних експериментів і спостережень (наприклад, «Експеримент проводився протягом трьох місяців»). Майбутній час може вживається, щоб запропонувати перспективні напрями досліджень або висунути гіпотези щодо результатів (наприклад, «Подальші дослідження будуть зосереджені на цьому явищі»).

Структура речень у наукових текстах підпорядкована забезпеченню максимальної ясності й точності. Наукові речення нерідко характеризуються складністю через використання різних синтаксичних конструкцій для всебічного представлення детальної інформації. Основними їхніми рисами є пасивний стан дієслів, номіналізація та підрядні речення.

Пасивний стан у науковому тексті часто застосовується для того, щоб підкреслити дію або результат, а не особу, що допомагає зберегти об'єктивний тон. Наприклад, «Дані були проаналізовані за допомогою статистичного

програмного забезпечення» акцентує на процесі аналізу, а не на особі, яка його здійснювала (Головенко 2024).

Номіналізація – перетворення дієслів на іменники – ще одна синтаксична особливість, поширена в наукових текстах. Віддієслівні іменники допомагають конденсувати інформацію та створюють більш офіційний тон. Наприклад, замість *«аналізувати»* – *«аналіз»*, *«досліджувати»* – *«дослідження»*, що дозволяє автору створювати багатозначні речення.

Підрядні предикативні частини вживаються для надання додаткової інформації, уточнюючи основний зміст речення. Такі підрядні предикативні частини часто вводяться за допомогою сполучників і сполучних слів, зокрема *«тому що»*, *«оскільки»* та *«який»*, і дозволяють додати важливі деталі, що підтримують основний аргумент. Наприклад, *«Експеримент, який проводився протягом шести місяців, дав значні результати»*.

Такі стилістичні прийоми, як метафори, порівняння та аналогії, відіграють у наукових текстах непомітну, але важливу роль. Хоча ці прийоми частіше асоціюються з художньою літературою, вони можуть бути застосовані в науковому дискурсі, щоб пояснити складні ідеї та зробити їх більш доступними (Бойко 2024).

Метафори використовуються для створення зв'язків між невідомими науковими поняттями й відомими явищами чи об'єктами. Наприклад, опис структури ДНК як *«подвійної спіралі»* є візуальною метафорою, яка допомагає читачам зрозуміти її форму.

Порівняння передбачає визначення схожості між двома різними об'єктами для пояснення концепції. У наукових текстах порівняння можуть використовуватися для пояснення нового явища шляхом уподібнення його до добре зрозумілого процесу. Наприклад, порівняння функції ферментів з *«біологічними каталізаторами»* допомагає передати їхню роль у прискоренні хімічних реакцій.

Аналогії розширюють порівняння, оскільки проводять детальніші паралелі між двома ситуаціями чи системами. Вони є доцільними для пояснення складних механізмів або процесів. Аналогія може описати реакцію імунної системи на патогени як *«захисний механізм»*, порівнюючи її з військовою оборонною стратегією.

Кожен науковий жанр – наукові статті, монографії, дисертаційні дослідження, наукові доповіді та презентації – має певні лінгвопоетичні особливості, які відповідають його меті та аудиторії. Для ефективної комунікації в науковому середовищі важливо усвідомити цю специфіку, щоб результати досліджень були зрозумілими й ефективними. У таблиці 2 проілюстровано лінгвопоетичні відмінності зазначених наукових жанрів.

Таблиця 2

Лінгвопоетичні відмінності різних наукових жанрів (Ейбатов 2024).

Особливість	Наукова стаття	Монографія	Дисертація	Наукова доповідь та презентація
Структура	Секційна (IMRAD)	Безперервний виклад	Секційна (розділи)	Структурована (заголовки, підзаголовки)
Мова	Точна, об'єктивна	Академічна, детальна	Формальна, спеціалізована	Формальна (звіти), Доступна (презентації)
Використання пасивного стану	Часте	Помірне	Часте	Нечасте
Складність речень	Помірна	Висока	Висока	Від низької до помірної
Візуальні елементи	Рисунки, таблиці	Примітки, додатки	Додатки, детальні рисунки та таблиці	Графіки, діаграми, слайди
Цитування та посилання	Ретельне	Розширене	Інтенсивно цитоване	Помірне
Технічна термінологія	Висока	Від помірної до високої	Дуже висока	Помірна

Висновки й перспективи дослідження. Розгляд теоретичних засад лінгвопоетики наукового дискурсу свідчить про важливість мовних засобів у підвищенні комунікативної ефективності наукових текстів. Дотримуючись принципів формальності, зв'язності та ясності, а також використовуючи різноманітні лексичні, синтаксичні, риторичні та графічні засоби, науковий дискурс досягає своїх основних цілей – інформування та переконання аудиторії. Виконання цих принципів дозволяє дослідникам і науковцям створювати тексти, які не лише точно передають інформацію, але й зацікавлюють і викликають резонанс у читачів.

Побудова наукових текстів передбачає складну взаємодію лексичних, морфологічних, синтаксичних і стилістичних засобів. Спеціальна та загальна лексика забезпечує точність і зв'язність, тоді як морфологічні категорії числа,

роду й часу надають чіткості та вписують дослідження в часовий контекст. Синтаксичні структури, такі як пасивний стан, номіналізації й підрядні речення, покращують зрозумілість та офіційність тексту. Стилiстичні прийоми, зокрема метафори, порівняння та аналогії, хоча й використовуються обмежено, але допомагають зрозуміти складні ідеї. Разом ці мовні засоби сприяють ефективній комунікації, допомагають поширенню наукових знань, покращують їх доступність для цільової аудиторії.

Подальші наукові дослідження в галузі лінгвопоетики наукового дискурсу можуть зосередитися на вивченні впливу мовних засобів на структуру та стилістику наукових текстів, а також на їх сприйнятті читачами в різних наукових сферах. Крім того, актуальним є аналіз еволюції мовних стратегій у наукових текстах у контексті змін в освіті та наукових комунікаціях в умовах цифровізації.

Література

1. Анпілогова, Є. Д. Лінгвістичні особливості науково-технічного дискурсу. *Нова філологія*. 2024. № 93. С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-93-1>
[Anpilogova, Ye. D. (2024). Lnhvistychni Osoblyvosti Naukovotekhnichnoho Dyskursu [Linguistic features of scientific and technical discourse]. *Nova Filolohiia [New philology]*. (93), 7–13. Available at : <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-93-1> (in Ukr.).]
2. Балацька, О. Л., Куц, О. В., Педашев, С. А. Особливості англо-українського перекладу багатокомпонентних термінів: лексичні трансформації. *Молодий вчений*. 2019. № 69 (5). С. 14–17.
[Balatska, O. L., Kuts, O. V., Pedashev S. A. (2019). Osoblyvosti Anhlo-Ukrainskoho Perekladu Bahatokomponentnykh Terminiv: Leksichni Transformatsii [Features of English-Ukrainian translation of multi-component terms: lexical transformations]. *Molodyi Vchenyi [Young Scientist]*. (69(5), 14–17 (in Ukr.).]
3. Бойко, О. Ю. Цифровий сторітелінг у навчанні англomовного письма. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*. 2024. № 13. С. 25–27.
[Boiko, O. Yu. (2024). Tsyfrovyyi Storitelinh u Navchanni Anhlovnoho Pysma [Digital storytelling in teaching English writing]. *Suchasni Tsyfrovyyi Tekhnolohii ta Innovatsiini Metodyky Navchannia: Dosvid, Tendentsii, Perspektyvy [Modern digital technologies and innovative teaching methodologies: experience, trends, perspectives]*. (13), 25–27 (in Ukr.).]
4. Болотнікова, А. П., Чернишов, В. В., Таловири, Г. М. Функційно-стилістична специфіка перекладу науково-технічного тексту. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. № 17 (2). С. 76–80. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.17-2.15>
[Bolotnikova, A. P., Chernyshov V. V., Talovyrya H. M. (2021). Funktsiino-Stylistychna Spetsyfika Perekladu Naukovotekhnichnoho Textu [Functional-stylistic specifics of scientific and technical text translation]. *Zakarpatski Filolohichni Studii [Transcarpathian philological studies]*. (17 (2), 76–80. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.17-2.15> (in Ukr.).]
5. Варнавська, І. Специфіка опрацювання текстів наукового стилю економічного спрямування. *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. № 27. С. 45–49. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.27.247023>
[Varnavska, I. (2021). Spetsyfika Opratsiuvannia Tekstiv Naukovho Styliu Ekonomichnoho Spriamuvannia [The specifics of processing texts in the scientific style of economics]. *Vytoky Pedahohichnoi Maisternosti [Origins of pedagogical mastery]*. 27, 45–49. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.27.247023> (in Ukr.).]

6. Гайдук Н. А., Хоровець В. Є. Лінгвістичні особливості англомовних медійних текстів та способи їх перекладу українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. № 27 (1). С. 164–169. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.1>
[Haiduk, N. A., Khorovets V. Ye. (2023). Lihvystychi Osoblyvosti Anhlomovnykh Mediinykh Tekstiv ta Sposoby Yikh Perekladu Ukrainskoiu Movoio [Linguistic features of English-language media texts and methods of their translation into Ukrainian]. *Zakarpatski Filolohichni Studii [Transcarpathian philological studies]*. (27 (1), 164–169. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.1> (in Ukr.).]
7. Головенко, К. В. Лінгвістичні особливості українських заголовків інформаційно-новинних текстів та способи їх перекладу англійською мовою. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. № 209. С. 93–99. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-209-14>
[Holovenko, K. V. (2024). Lihvystychi Osoblyvosti Ukrainskykh Zahalovkiv Informatsiino-Novynnykh Tekstiv ta Sposoby Yikh Perekladu Anhliskoiu Movoio [Linguistic features of Ukrainian headlines in informational-news texts and methods of their translation into English]. *Naukovi Zapysky. Serii: Filolohichni Nauky [Scientific notes. Series: Philological Sciences]*. (209), 93–99. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-209-14> (in Ukr.).]
8. Ейбатов, Е. Лінгвопоетичний аналіз бейтів-цитат зі словника Ібн Манзура «Лісан аль-’араб». *Сходознавство*. 2024. № 93. С. 69–88. DOI: <https://doi.org/10.15407/skhodoznavstvo2024.93.069>
[Eibatov, E. (2024). Lihvopoetychnyi Analiz Beitiv-Tsytat zi Slovnyka Ibn Manzura «Lisan al-’arab» [Linguistic-poetic analysis of bait-citations from Ibn Manzur’s dictionary “Lisan al-’Arab”]. *Skhodoznavstvo [Oriental Studies]*. (93), 69–88. DOI: <https://doi.org/10.15407/skhodoznavstvo2024.93.069> (in Ukr.).]
9. Зінукова, Н. В. Лінгвістичні особливості змісту текстів англомовного ділового дискурсу. *Філологічні науки*. 2021. № 1 (21). С. 176–188. DOI: [10.32342/2522-4115-2021-1-21-18](https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-1-21-18)
[Zinukova, N. V. (2021). Lihvystychi Osoblyvosti Zmistu Tekstiv Anhlomovnoho Dilovoho Dyskursu [Linguistic features of content in texts of English-language business discourse]. *Filolohichni Nauky [Philological Sciences]*. (1 (21), 176–188. DOI: [10.32342/2522-4115-2021-1-21-18](https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-1-21-18) (in Ukr.).]
10. Красовська, О. М., Боть Л. П. Формування стилістичної компетентності майбутніх філологів засобами наукового стилю. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 2. С. 67–74. DOI: [10.31651/2524-2660-2021-2-67-74](https://doi.org/10.31651/2524-2660-2021-2-67-74)
[Krasovska, O. M., Bot L. P. (2021). Formuvannia Stylistychnoi Kompetentnosti Maiibutnikh Filolohiv Zasobamy Naukovho Styliu [Formation of stylistic competence of future philologists through the means of scientific style]. *Visnyk Cherkaskoho Natsionalnoho Universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Serii: Pedagogichni Nauky [Bulletin of Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University. Series: Pedagogical Sciences]*. 2, 67–74. DOI: [10.31651/2524-2660-2021-2-67-74](https://doi.org/10.31651/2524-2660-2021-2-67-74) (in Ukr.).]
11. Маленко, О. О. Лінгвопоетика як науковий досвід: питання методології і методів лінгвістичного аналізу художньої мови. *Лінгвістичні дослідження*. 2021. № 54 (2). С. 99–111. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2021.54.2.10>
[Malenko, O. O. (2021). Lihvopoetyka yak Naukovyi Dosvid: Pytannia Metodolohii i Metodiv Lihvystychnoho Analizu Khudozhnoi Movy [Linguistic poetics as scientific experience: issues of methodology and methods in linguistic analysis of literary language]. *Lihvystychni Doslidzhennia [Linguistic Studies]*. 54 (2), 99–111. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2021.54.2.10> (in Ukr.).]
12. Писарська, Н. В., Заверющенко, М. П., Лухіна, М. Ю. Семантико-синтаксична організація наукового стилю. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. № 34 (73). С. 24–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.5/05>
[Pysarska, N. V., Zaveryushchenko M. P., Lukhina M. Y. (2023). Semanatyko-Syntaksychna Orhanizatsiia Naukovho Styliu [Semantic-syntactic organization of scientific style]. *Vcheni*

- Zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka [Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Journalism].* (34 (73), 24–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.5/05> (in Ukr.).]
13. Стратулат, Н. В., Яслик, В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* 2020. № 31 (70). С. 125–130. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
[Stratulat, N. V. & Yaslyk V. I. (2020). Normatyvnist yak Osnovnyi Aspekt Naukovho Movlennia [Normativity as the main aspect of scientific discourse]. *Vcheni Zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Sotsialni Komunikatsii [(Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Social Communications].* (31 (70), 125–130. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23> (in Ukr.).]
 14. Юган, Н. Л. Навчальні подкасти у процесі викладання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Збірник наукових праць.* 2021. № 15. С. 188–196.
[Yuhan, N. L. (2021). Navchalni Podcasty u Protsesi Vykladannia Ukrainskoi Movy yak Inozemnoi [Educational podcasts in the process of teaching Ukrainian as a foreign language]. *Teoriia i Praktyka Vykladannia Ukrainskoi Movy yak Inozemnoi: Zbirnyk Naukovykh Prats [Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language: Collection of scientific works].* 15, 188–196 (in Ukr.).]
 15. Nedashkivska, T., Kushmar, L. Associative Way from Perception to Understanding: Associative Field vs Lexical-Semantic Field. *Journal of Modern Education Rewiew.* 2017. № 7 (1). Pp. 44–50.
[Nedashkivska, T., Kushmar L. (2017). Associative Way from Perception to Understanding: Associative Field vs Lexical-Semantic Field. *Journal of Modern Education Rewiew.* 7 (1), 44–50.]

LINGVOPOETICS OF SCIENTIFIC DISCOURSE: ANALYSIS OF LINGUISTIC MEANS OF CONSTRUCTING SCIENTIFIC TEXTS

Maryna Harbar

Department of Ukrainian Studies, Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, Ukraine.

Halyna Navchuk

Department of Social Sciences and Ukrainian Studies, Bukovinian State Medikal University, Chernivtsi, Ukraine.

Oleg Khavavchak

Department of Ukrainian Literature, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine.

Abstract

Background: Scientific discourse is characterized by a unique linguistic structure that serves not only to convey information but also to construct meaning and facilitate understanding within specific disciplinary communities. Studying the linguistic construction of scientific texts is crucial for effective communication and knowledge dissemination within the scientific community. By unraveling the linguistic means used, this study addresses the fundamental question of how scientific knowledge is conveyed through language, highlighting the complex interaction between linguistic structure and scientific content.

Purpose: The aim of this research is to analyze the linguistic means employed in constructing scientific texts. By examining lexical choices, syntactic structures, and rhetorical devices, the study aims to identify patterns and strategies that enhance the coherence and persuasiveness of scientific texts. It seeks to deepen our understanding of how language shapes scientific communication and knowledge production.

Results: The scientific novelty of the article consists in a comprehensive study of the linguopoetic features of various scientific genres, which makes it possible to consider in a new way the specific linguistic strategies that characterize effective scientific writing in various fields. Based on a

comprehensive analysis of a corpus of scientific texts from various disciplines, the study identifies common linguistic patterns and variations in scientific discourse. It reveals that scientific texts often utilize specialized terminology, passive voice constructions, and complex syntactic structures to convey objectivity and precision. The study also underscores the role of rhetorical strategies such as citation practices and hedging in establishing authority and trust within scientific communities.

Discussion: The findings confirm the dual role of language in scientific discourse: as a means of conveying empirical results and constructing scientific knowledge. Systematic analysis of linguistic features contributes to a deeper understanding of how scientific texts are structured and interpreted. It also emphasizes the importance of linguistic awareness among researchers and practitioners for effectively communicating scientific knowledge to diverse audiences.

Keywords: linguistic analysis, scientific communication, genre specificity of scientific texts, frames.

Vitae

Maryna Harbar, Candidate of Philological Science, Associate Professor of Ukrainian Studies Department, Kharkiv National University of Radio Electronics; Research interests: ukrainian and world literature.

Correspondence: maryna.harbar5@gmail.com

Halya Navchuk, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies, Bukovinian State Medikal University; Research interests: syntax of the modern Ukrainian language, Ukrainian studies, linguistic and regional studies, problems of organizing Ukrainian medical terminology, speech culture of a medical worker, national-language education in higher education institutions.

Correspondence: navchuk.halya@gmail.com

Oleg Khavavchak, Senior Lecturer, Department of Ukrainian Literature, Uzhhorod National University; Research interests: comparative studies, historiosophy of the Middle Ages, baroque, Cossack chronicles.

Correspondence: oleg.khavavchak@uzhnu.edu.ua

Надійшла до редакції 25 серпня 2024 року
Рекомендована до друку 25 вересня 2024 року